

Rolnummers 1688 en 1810
Arrest nr. 80/2000 van 21 juni 2000

ARREST

In zake : de prejudiciële vragen over artikel 42, § 1, van de wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, gecoördineerd op 19 december 1939, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 21 april 1997 dat bekrachtigd werd bij wet van 12 december 1997, gesteld door de Arbeidsrechtbank te Kortrijk en de Arbeidsrechtbank te Dendermonde.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters G. De Baets en M. Melchior, en de rechters H. Boel, L. François, R. Henneuse, M. Bossuyt en E. De Groot, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter G. De Baets,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen

a. Bij vonnis van 19 mei 1999 in zake D. Sameyn en I. Desmet tegen de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 26 mei 1999, heeft de Arbeidsrechtbank te Kortrijk de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Houdt artikel 42, § 1, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders [gecoördineerd op 19 december 1939], zoals gewijzigd bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 21 april 1997 (*Belgisch Staatsblad* van 30 april 1997) met uitwerking op 1 oktober 1997, bekrachtigd bij artikel 8 van de wet van 12 december 1997 (*Belgisch Staatsblad* van 18 december 1997) geen schending in van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat het bepaalt dat, indien er verschillende bijslagtrekkenden zijn, voor de rangbepaling er rekening gehouden wordt met het geheel van de rechtgevendende kinderen onder de voorwaarde dat de bijslagtrekkenden hetzij met elkaar moeten gehuwd zijn, hetzij personen van verschillend geslacht zijn en een huishouden vormen, terwijl voor samenwonenden van hetzelfde geslacht, die evenzeer een huishouden vormen, deze rangregeling niet geldt ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1688 van de rol van het Hof.

b. Bij vonnis van 9 november 1999 in zake N. Hellebroeck tegen de v.z.w. Algemene Compensatiekas voor Werknemers, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 19 november 1999, heeft de Arbeidsrechtbank te Dendermonde de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 42, § 1, derde lid, 2°, van het koninklijk besluit van 19 september [lees : december] 1939 tot samenvatting van de wet van 4 augustus 1930 betreffende de kinderbijslagen voor de loonarbeiders, ingevoerd door artikel 1 van het koninklijk besluit van 21 april 1997 houdende sommige bepalingen [betreffende de gezinsbijslag] ter uitvoering van artikel 21 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (*Belgisch Staatsblad* van 30 april 1997) en bekrachtigd door artikel 8 van de wet van 12 december 1997 tot bekrachtiging van de koninklijke besluiten genomen met toepassing van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de pensioenstelsels en van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie (*Belgisch Staatsblad* van 18 december 1997) in zoverre voor de rangregeling bedoeld in het eerste lid van voornoemd artikel 42 van het koninklijk besluit van 19 september [lees : december] 1939 rekening wordt gehouden met het geheel van de rechtgevendende kinderen indien er verschillende bijslagtrekkenden zijn die een huishouden vormen mits deze personen van verschillend geslacht zijn, terwijl dit niet het geval is

indien de bijslagtrekkenden die een huishouding vormen van hetzelfde geslacht zijn, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1810 van de rol van het Hof.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

De zaak nr. 1688

De eiseressen voor de Arbeidsrechtbank te Kortrijk wonen samen en hebben elk een kind, waarmee ze een feitelijk gezin vormen.

Vóór de wijziging van artikel 42, § 1, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders door het koninklijk besluit van 21 april 1997, werden de kinderen van beide eiseressen gegroepeerd met het oog op de rangregeling vervat in artikel 40 van de vermelde wet, waardoor voor het ene kind een eerste rang, en voor het andere kind een tweede rang, en dus een hoger bedrag, werd betaald.

Bij beslissing van 24 november 1997 heeft de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers meegedeeld dat voortaan voor beide kinderen elk een eerste rang aan kinderbijslag zal worden betaald, nu volgens de nieuwe regeling het voordeel dat voortvloeit uit de groepering van de kinderen niet meer aan samenwonenden van hetzelfde geslacht wordt toegekend.

Tegen die beslissing hebben de eiseressen beroep ingesteld bij de Arbeidsrechtbank, die de voorliggende prejudiciële vraag heeft gesteld.

De zaak nr. 1810

De eiseres voor de Arbeidsrechtbank te Dendermonde heeft twee kinderen en betoogt dat ze samenwoont met een persoon van hetzelfde geslacht die drie kinderen heeft.

Met toepassing van artikel 42, § 1, derde lid, 2°, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 21 april 1997, werd haar kinderbijslag uitbetaald zonder rekening te houden met de kinderen van haar levensgezellin. Voor de Arbeidsrechtbank te Dendermonde betwist de eiseres het haar door de v.z.w. Algemene Compensatiekas voor Werknemers toegekende bedrag. Ze voert daarbij aan dat ze zich gediscrimineerd acht tegenover personen van een verschillend geslacht die een huishouden vormen en wier kinderen op grond van dezelfde bepalingen wel gegroepeerd worden met het oog op de rangregeling vervat in artikel 40 van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders. Ze verzoekt de Arbeidsrechtbank daarover een prejudiciële vraag te stellen.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

a. De zaak nr. 1688

Bij beschikking van 26 mei 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 15 juni 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 3 juli 1999.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 27 juli 1999 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 26 oktober 1999 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moest worden gewezen, verlengd tot 26 mei 2000.

b. *De zaak nr. 1810*

Bij beschikking van 19 november 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 16 december 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 12 januari 2000.

Memories zijn ingediend door :

- N. Hellebroeck, wonende te 9100 Sint-Niklaas, Bekelstraat 58, bij op 13 januari 2000 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, bij op 28 januari 2000 ter post aangetekende brief.

c. *De samengevoegde zaken nrs. 1688 en 1810*

Bij beschikking van 25 november 1999 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 11 februari 2000 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 5 april 2000 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 17 mei 2000.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 7 april 2000 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 27 april 2000 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 26 november 2000.

Op de openbare terechtzitting van 17 mei 2000:

- zijn verschenen :
- . Mr. M. Vaninbrouckx *loco* Mr. F. Pauwels, advocaten bij de balie te Dendermonde, voor N. Hellebroeck;
- . Mr. B. Van Hyfte, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers M. Bossuyt en R. Henneuse verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de Ministerraad

A.1.1. De wijziging van de kinderbijslagregeling door het koninklijk besluit van 21 april 1997 beoogde een aantal problemen op te lossen die waren ontstaan doordat de vroegere regeling door de verschillende kinderbijslaginstellingen niet op uniforme wijze werd toegepast.

Artikel 42 van de kinderbijslagwet stelt de regels vast die dienen te worden gevolgd teneinde rechtgevend kinderen te groeperen, met het oog op het bepalen van de rangregeling waarin is voorzien in artikel 40 van de kinderbijslagwet, waar het bedrag van de kinderbijslag wordt bepaald op grond van de rang van het rechtgevend kind.

Het bepalen van de rang, zijnde de plaats welke het kind inneemt binnen een groep van kinderen volgens de chronologie van de geboorte, heeft tot doel het bedrag van de kinderbijslag te doen toenemen naar gelang van het aantal kinderen dat opgevoed wordt door de bijslagtrekkende. Nieuw sinds de vermelde wetswijziging is dat bij het bepalen van de rangregeling wordt uitgegaan van de situatie van de bijslagtrekkende en dat de situatie van de rechthebbende niet langer in aanmerking wordt genomen.

A.1.2. De aan het Hof voorgelegde prejudiciële vragen betreffen uitsluitend de situatie waar er sprake is van meerdere bijslagtrekkenden.

Enerzijds, heeft de wetgever de regeling van de rangbepaling willen uitbreiden tot die categorie van personen. Anderzijds, heeft hij misbruiken willen voorkomen doordat personen die vreemd zijn aan een gezin, op arbitraire wijze zouden worden gegroepeerd.

Te dien einde werden twee voorwaarden gesteld : de eerste voorwaarde verplicht de bijslagtrekkenden dezelfde hoofdverblijfplaats te hebben; de tweede voorwaarde heeft betrekking op de band welke dient te bestaan tussen de bijslagtrekkenden doordat wordt vereist dat zij gehuwd zijn, hetzij van een verschillend geslacht zijn en een huishouden vormen, hetzij verwant of aanverwant zijn in de eerste, tweede of derde graad.

A.1.3. Bij de wijziging van de kinderbijslagregeling ter uitvoering van de wet van 26 juli 1996 heeft de wetgever erop gewezen dat door te eisen dat de bijslagtrekkenden die een huishouden vormen van verschillend geslacht zijn, de samenhang werd beoogd met andere bepalingen uit de betrokken regeling en niet de bedoeling voorstond een onderscheid naar geslacht te maken. De Ministerraad verwijst in dat verband naar artikel 56bis van de kinderbijslagwet, dat betrekking heeft op wezen, en dat door het Hof in een arrest van 24 juni 1998 niet strijdig werd geacht met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.1.4. De verschillende behandeling door artikel 42 van de kinderbijslagwet tussen gehuwde personen en samenwonenden van verschillend geslacht, enerzijds, en samenwonenden van hetzelfde geslacht, anderzijds, is gebaseerd op een reële ongelijke toestand, die gecreëerd wordt door de onmogelijkheid voor personen van hetzelfde geslacht om in het huwelijk te treden.

Het criterium van onderscheid tussen beide categorieën van personen is objectief en betreft het geslacht van de personen die gehuwd zijn of samen een huishouden vormen.

Het gemaakte onderscheid is adequaat teneinde het door de wetgever nagestreefde doel te bereiken, namelijk het vereisen van een zekere band tussen de bijslagtrekkenden om misbruiken te voorkomen. Het is eveneens adequaat om de situatie van de vermelde categorieën niet gelijk te schakelen, daar er anders over

beslissen zou leiden tot een nieuwe discriminatie ten aanzien van gehuwden, die in de huidige stand van de wetgeving noodzakelijkerwijze van verschillend geslacht dienen te zijn.

A.1.5. Ten slotte wijst de Ministerraad erop dat het stelsel van de kinderbijlagen een verzekeringsstelsel is en dat geen rekening wordt gehouden met de economische impact van de samenlevingsvorm waarvoor de bijslagtrekkenden kiezen. In het licht daarvan kunnen de gevolgen van de aan het Hof voorgelegde regeling voor de betrokkenen niet als onevenredig worden beschouwd.

Standpunt van N. Hellebroeck

A.2.1. Volgens de eiseres voor de Arbeidsrechtbank te Dendermonde schendt de aan het Hof voorgelegde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat in het geval waarin er meerdere bijslagtrekkenden zijn, bij het bepalen van de rangregeling van de rechthebbende kinderen een ongerechtvaardigd onderscheid wordt gemaakt tussen samenwonende personen van verschillend geslacht en samenwonende personen van hetzelfde geslacht, die in beide gevallen een huishouding vormen. Voor dat onderscheid in behandeling werd bij de parlementaire voorbereiding van de betwiste bepaling geen afdoende verantwoording gegeven.

A.2.2. N. Hellebroeck verwijst ter ondersteuning van haar standpunt naar een vonnis van de Arbeidsrechtbank te Gent van 4 april 1996 waarbij een soortgelijke regeling in het kader van de werkloosheidsreglementering strijdig geacht werd met de grondwettelijke regels inzake gelijkheid en niet-discriminatie, wat geleid heeft tot een wijziging van de betrokken bepalingen. In die rechterlijke uitspraak werd gesteld dat een bestendige levensgemeenschap tussen twee personen van hetzelfde geslacht gelijk te stellen is met de levensgemeenschap tussen een man en een vrouw, al dan niet gehuwd, doordat het in alle gevallen om een feitelijk gezin gaat. De redenering uit dat vonnis kan worden doorgetrokken voor de kinderbijslagregeling ingeval er meerdere bijslagtrekkenden zijn.

A.2.3. N. Hellebroeck oordeelt dat de aan het Hof voorgelegde regeling ook als onrechtvaardig en incoherent voorkomt binnen het geheel van de socialezekerheidsuitkeringen, doordat in het kader van de invaliditeitsuitkeringen M. De Greyt, met wie zij samenwoont, beschouwd wordt als een samenwonende en daarom minder ontvangt, zodat de sociale zekerheid tweemaal in het nadeel speelt van een feitelijk gezin, gevormd door personen van hetzelfde geslacht.

Ten slotte wijst N. Hellebroeck erop dat personen van hetzelfde geslacht die samenwonen, in de huidige stand van de wetgeving niet de mogelijkheid hebben al dan niet te kiezen voor een huwelijk, wat wel het geval is voor paren van verschillend geslacht. Dit verantwoordt des te meer waarom ze voor de kinderbijslagregeling op dezelfde wijze dienen te worden behandeld als gehuwden of als samenwonenden van verschillend geslacht.

- B -

B.1.1. Volgens de artikelen 40 en 42 van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, varieert het bedrag van de kinderbijslag die per kind wordt uitgekeerd, naar gelang van de rang die het kind inneemt in het gezin en die wordt bepaald door de volgorde van de geboorte van de kinderen. De kinderbijslag bedraagt het minst voor het eerste kind en het meest vanaf het derde of volgende kind.

B.1.2. De prejudiciële vragen hebben betrekking op artikel 42, § 1, derde lid, van de kinderbijslagwet, dat luidt :

« Indien er verschillende bijslagtrekkenden zijn wordt voor de rangbepaling bedoeld in het eerste lid rekening gehouden met het geheel van de rechtgevende kinderen onder de volgende voorwaarden :

1° de bijslagtrekkenden moeten dezelfde hoofdverblijfplaats hebben in de zin van artikel 3, eerste lid, 5°, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen;

2° de bijslagtrekkenden moeten hetzij met elkaar gehuwd zijn, hetzij personen van verschillend geslacht zijn en een huishouden vormen, hetzij verwant of aanverwant zijn in de eerste, tweede of derde graad. »

B.1.3. Het Hof wordt ondervraagd over de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre bij het bepalen van de rangregeling van de kinderen in het geval waarin er meerdere bijslagtrekkenden zijn, rekening wordt gehouden met het geheel van de rechtgevende kinderen wanneer de bijslagtrekkenden gehuwd zijn of indien een huishouden wordt gevormd door personen van verschillend geslacht, terwijl dat niet het geval is indien een huishouden wordt gevormd door personen van hetzelfde geslacht die niet verwant of aanverwant zijn.

B.1.4. De regeling, zoals ze aan het Hof wordt voorgelegd, werd ingevoerd door het koninklijk besluit van 21 april 1997 «houdende sommige bepalingen betreffende de gezinsbijslag ter uitvoering van artikel 21 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels », bekrachtigd bij wet van 12 december 1997.

Volgens het verslag aan de Koning beoogt vermeld koninklijk besluit «de regeling van de kinderbijslag voor werknemers aan te passen aan de gewijzigde maatschappelijke omstandigheden en, meer in het bijzonder, de verschillende gezinsvormen. De wijze waarop de groepering van de kinderen dient te geschieden voor de berekening van de rang van het kind maakt het voorwerp uit van een nieuwe benadering. Het begrip rang van het kind gaat uit van het beginsel dat de te dragen last door het gezin vergroot volgens de omvang. [Voortaan gebeurt] de groepering rond de bijslagtrekkende, m.a.w. de persoon die het kind opvoedt en aan wie kinderbijslag wordt betaald, of rond meerdere bijslagtrekkenden in hetzelfde gezin » (*Belgisch Staatsblad*, 30 april 1997, pp. 10514-10515).

B.2.1. Uit het bovenstaande blijkt dat de wetgever rekening heeft willen houden met de verschillende gezinsvormen die bestaan in de gewijzigde maatschappelijke omstandigheden en dat hij uitgaat van het beginsel dat de door het gezin te dragen last vergroot door de omvang ervan.

B.2.2. Zowel bij samenwonenden van hetzelfde geslacht als bij samenwonenden van verschillend geslacht of gehuwden leidt het samenwonen van meerdere bijslagtrekkenden met kinderen immers tot het vormen van een groter gezin en staan de partners op dezelfde wijze in voor het onderhoud van de kinderen.

B.2.3. Het Hof merkt op dat door het voordeel van de groepering zonder onderscheid toe te kennen aan de samenwonenden van verschillend geslacht, gehuwd of niet, alsook aan samenwonenden van hetzelfde geslacht indien zij verwant of aanverwant zijn, maar niet aan samenwonenden van hetzelfde geslacht indien zij niet verwant of aanverwant zijn, de toepasselijke maatregel samenhang ontbeert. Er zijn bovendien geen redenen om aan te nemen dat, nu de bijslagtrekkenden dezelfde hoofdverblijfplaats moeten hebben, het risico voor misbruiken, aangevoerd door de Ministerraad, groter zou zijn wanneer het gaat om samenwonenden van hetzelfde geslacht dan wel om samenwonenden van verschillend geslacht. Het in het geding zijnde verschil in behandeling is niet redelijk verantwoord.

B.2.4. De prejudiciële vragen dienen bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 42, § 1, van de wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, gecoördineerd op 19 december 1939, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 21 april 1997, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat het in het derde lid, 2°, de woorden « personen van verschillend geslacht zijn en » bevat.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 21 juni 2000.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

G. De Baets